

ורב נחמן דידיה [שלא בשם שמואל] אמר:  
אף לאחר שהגדילו, אין יכולים למחות,  
ולבטל את חלוקת האפוטרופסין.

**דאם בן** — שיכולים היתומים למחות —  
מה כח בית דין יפה? שהרי האפוטרופסין  
נתמנו מכח בית הדין. ולפיכך, כוחם יפה,  
וחלוקתם שרירה, אף אם לבסוף לא יתצו  
בה היתומים.

הרי להדיא, דסבר רב נחמן, יפה כח בית  
הדין, ואי אפשר לבטל את מה שעשה. ואם  
כן קשיא, איך סבר רב נחמן כרבי, במבטל  
שלא בפניו, שהוא מבוטל?!

ומשנינן: לא קשיא. התם ביתומים, דין  
**ממונא** הוא! ובממון ודאי יפה כח בית דין,  
ואי אפשר לבטלו. דהא קיימא לן: הפקר  
בית דין הפקר, שנתנה תורה כח ביד חכמים  
להפקיר ממונו של זה ולתתו לאחר.

אבל **הכא** — לגבי ביטול — דין **איסורא**  
הוא! שהרי מן התורה הוא בטל, ואסורה  
האשה לעלמא באיסור אשת איש, ולא  
הפקיעו חכמים את קידושיה, כדי ליפות את  
כח תקנתם.

ג. הרשב"א חלק עליהם, והוא סובר,  
שבהכרח סוברת כאן הגמרא בביאור מחלוקתם  
כהביאור השני; וכתב, שאף כי היה מקום לומר:  
מאחר שביטולו של כל אחד אינו ביטול בשעתו,  
שהרי בשעת הביטול יש לחוש שילכו האחרים  
ויתנו את הגט, אם כן שוב אין מועיל מה  
שיודיע לאחרים שאף הם מבוטלים כדי שייפקע  
החשש, שהרי בשעתו לא היה הביטול —

ובחדא פלוגתא סבר **כרבין שמעון בן**  
**גמליאל!** שכל שעבר וביטל שלא בפניו, אף  
בדיעבד אינו ביטול, וכפי שנתבאר.

**ורבא אמר** בשם **רב נחמן**: **הלכה כרבי**  
**בשתיהן!** שאם בטלו שלא בפניו אינו  
מבוטל, ויכול לכתחלה לבטל זה שלא בפני  
זה.

ומקשינן: וכי לית ליה **לרב נחמן** כסברת רבי  
שמעון בן גמליאל "מה כח בית דין יפה"?  
ולא סבר שיש ליפות כוחם, ולא יועיל  
הביטול שנעשה שלא כתקנת חכמים?!

**והאמר רב נחמן אמר שמואל: יתומים** א-תל  
**קטנים שבאו לחלוק ירושה כנכסי אביהן**  
**שמת:**

הרי בית דין מעמידין להן **אפוטרופוס** נפרד  
לכל אחד מהם, ו**בוררים** להן האפוטרופסין  
— כל אפוטרופוס עבור היתום שעליו הוא  
ממונה — חלק **יפה!** שישתדל כל אחד  
לטובת היתום שנתמנה עליו, ועל ידי כך  
תהיה החלוקה שווה.

ואם לאחר שהגדילו היתומים אינם מרוצים  
מהחלק שבררו להם האפוטרופוסין, **יכולין**  
הם **למחות** ולבטל את החלוקה, ולחלק  
מחדש את הירושה.

שהודיע כן לכולם], אך לא ביארו טעמו של  
דבר; וצריך להוסיף בדבריהם, שלפי הפירוש  
הראשון, אמר אותו אדם לכמה עדים שיכתבו  
ויתנו, ולא לשנים בלבד; שהרי אם אמר לשנים  
בלבד, הרי זה כאמר "כולכם" שלפי הטעם  
הראשון לא נחלק רשב"ג ומודה שיכול לבטל זה  
שלא בפני זה, ואין להוכיח מרבי יאשיה  
מאומה].

דעתו שאינו חפץ בשליחות הגירושין, ושוב אין השליח יכול לגרש בו.

ומפרשין: **במאי קמיפלגי אביי ורבא?** **בגילוי דעתא בגיטא** [גילוי דעת, ללא ביטול בפה] **קמיפלגי**, האם מועיל הוא!

**דאביי סבר: גלוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא** [אינו כלום]! ולכן אין השליחות בטילה אלא על ידי ביטול מפורש בפה, ואין די במה שמגלה דעתו שלא חפץ בה.

**ורבא סבר: גלוי דעתא בגיטא מילתא היא!** ולכן בגילוי דעתו של הבעל שאינו חפץ בשליחות, בטלה השליחות.<sup>(1)</sup>

**אמר רבא: מנא אמינא לה** [מנין אמרתי זאת] **שדי בגילוי דעת בגט? מרב ששת למדתי כן:**

**דרב ששת אשקליה גיטא להווא גברא** [כפה אדם לגרש] **בעל כרחו** —

וקודם שנמסר הגט לאשה, **אמר להו הבעל לפהרי** [לעדים] שחתמו על הגט: הרי אני שמעתי, **דהכי אמר לכו רב ששת: לבטיל גיטא** [יתבטל הגט]! ובוה ששיקר לעדים, ואמר בשם רב ששת שהגט בטל, הרי גילה דעתו שרוצה הוא בביטול הגט.

ומשום גילוי דעת זה, **אצרכיה רב ששת**

מביאה הגמרא מעשה **בגידול בר רעילאי** [שם אדם] **דשדר לה גיטא לדביתהו** [שלח גט לאשתו], על ידי שליח, **ואזל שליחא, ואשכחה לאשה דחיה יתבה ונוולה** [הלך השליח ומצאה לאשה כשהיא יושבת ואורגת].

**אמר לה השליח לאשה: "הא גיטיך"!** והראה לה את הגט, ועדיין לא מסרו לה.

**אמרה ליה האשה לשליח: זיל השתא מיהא, ותא [ובא] למחר** [לך איפוא עכשיו, ובוה למחר], **ואז תמסור לי את הגט!**

**אזל השליח וחזר לגביה דגידול בעלה, ואמר ליה: כך וכך היה מעשה.**

שמה גידול על שלא מסר לה את הגט, **ופתח גידול ואמר: ברוך הטוב והמטיב!**

ונחלקו בדין זה אביי ורבא:

**אביי אמר:**

ברכת **"ברוך הטוב והמטיב"** אכן יש כאן; ומכל מקום אף שגילה דעתו שאינו חפץ בשליחות הגירושין, **לא בטיל גיטא** בגילוי דעת זה, ויכול השליח ליתנו לאשה.

**ורבא אמר:** ברכת **"ברוך הטוב והמטיב"** יש כאן, ואף **בטיל גיטא**, ומשום שהרי גילה

הטעם, משום שבשעתו לא היה הביטול ביטול; וצריך תלמוד לחלק בין הנושאים].

1. וביאר "תוספות רי"ד:

אביי סובר: כל שלא הוציא מפיו בפירוש שהוא מבטל, אף שגמר בלבו לבטל, אין זה ביטול, לפי שדברים שכלב אינם דברים.

ביטול, ומעוות לא יוכל לתקון, ולכן צריך שיבטל את כולם כאחד [וכאשר כן היא דעת התוספות]; אך כתב שהוא דחוק.

[וראה בעמוד א בהערה 5 שהובא בשם רבי עקיבא איגר להוכיח מדברי הרשב"א [במקום אחר], שהמבטל שליח שלא בפניו, והלך והודיעו, אין הביטול ביטול, וביאר רעק"א את

לבעל לכתוב **גיטא אחרינא** [גט חדש]; (2) הרי שמע מינה: "גילוי דעתא בגיטא מילתא הוא".

**ואבוי** — הסובר גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא — אמר לך:

הרי אי אפשר לפרש את כוונת הבעל כפשוטה, שהרי וכי **אטו רב ששת מבטל גיטא דאינשי** אחריני הוי! והלא רק הבעל יכול לבטל את גיטו.

אלא ודאי **איהו עצמו בטלה** בדבריו אלו, **והאי דקאמר להו הכי** — דבטל הגט — בשם רב ששת, **משום דפנוי** [אנשים המכים אותו], (3) כי שלוחי רב ששת היו חובטים בו וכופים אותו לגרש, ונתירא לבטל את הגט מעצמו, ולכן תלה את דבריו בשם רב ששת.

והיות ויש כאן ביטול הגט מפורש, לכן הצריכו רב ששת לגט אחר, אבל "גילוי דעתא בגיטא" יש לומר שלא מילתא היא.

**ואמר אבוי: מנא אמינא** לה שגילוי דעת בגט אינו מועיל? ממעשה דרב יהודה למדתי כן.

**דרב יהודה אשקליה גיטא** [כפה לגרש] **לחתניה דרב ירמיה ביראה** [חתנו של האמורא רב ירמיה ביראה], והכריחו לומר לעדים: "כתבו ותנו גט לאשתי".

ואחר שנכתב הגט, (4) **בטליה הבעל**.

ושוב **תנא** רב יהודה **ואשקליה** [חזר וכפאו] לצוותם שוב לכתוב גט אחר, ושוב **בטליה** הבעל.

**הדר תנא ואשקליה** [שוב חזר רב יהודה וכפאו] **על ברהיה פעם שלישית; ואמר להו** רב יהודה **לסהדי: אותיבו קרי באודניכו** [שימו באוזניכם חתיכת דלעת דקה], כדי שאם ירצה שוב לבטל, לא תשמעו את דבריו; (5) **וכתובו ליה** גט ותנו לאשתו.

4. כן נראה מרש"י בד"ה תנא אשקליה; ולפי זה צריך לומר שהוא סובר כרב ששת ש"אינו חוזר ומגרש בו".

5. הקשה התוספות רי"ד: מה בכך שגילוי דעת בגט אינו גט, והלא כאן הוא ביטול בפיו ולא היה זה ביטול על ידי גילוי דעת בלבד, רק שהעדים לא שמעו את הביטול ולא ראו אלא גילוי דעת, ומה בכך, וכי הביטול תלוי בעדים?! וכתב לבאר מתוך הדחק שאכן ביטול שלא בפני עדים אינו ביטול, ומה ששינונו במשנה הגיע בשליח וקדם אצל אשתו היינו בעדים, והיות והעדים לא ראו אלא גילוי דעת, אם לא שגילוי דעת מועיל לבטל, אין חל הביטול, שאת הביטול בפה לא שמעו העדים, [וכוונתו בפשוטו

ורבא סובר: כל שמגלה דעתו [בדיבור או במעשה] שרוצה בלבו לבטל, אין אלו דברים שבלב, אלא הרי זה נחשב כאילו ביטל בפיו.

2. וביאר ב"חידושים מכתב יד", דרב ששת לשיטתו [לעיל לב ב], ד"אינו חוזר ומגרש בו" לאחר שביטל, כיון שגוף הגט בטל, ולכן ציווהו לכתוב גט אחר; וראה עוד שם ביאור באופן אחר.

3. בספרים אחרים הגירסא היא: "דדפניה [רב ששת]", אך מפירושו של רש"י נראה כגירסתנו; וכעין זה איתא ביבמות פ"ב ב: "מנין שאם לא רצה כהן להתקדש מטומאה ומנשים פסולות — דפנו [הכהו וקדשו בעל כרחו, רש"י], תלמוד לומר וכו'".

ואסיק אב"י לראייתו: **ואי סלקא דעתך:** "גלוי דעתא בגיטא מילתא היא", הלא אף אם לא ישמעו את דברי הבעל, מכל מקום הגט בטל. דהא חזו ליה העדים לבעל דקא רהיט אבתרייהו [רץ אחריהם], והרי הוא מגלה את דעתו בזה, שרוצה לבטל את הגט, ובהכרח שגילוי דעת בגט אינו כלום.

**ורבא** — הסובר: גילוי דעתא בגיטא מילתא היא — אמר לך:

אין משם ראייה, משום שבריצתו אחר העדים עדיין אין משום גילוי דעת לביטול, שהרי לא שמעו את דבריו, ויש להם לפרש, דהאי דקא רהיט בתרייהו [לכך רץ הוא אחריהם] משום דאמר להו: **אשור הבו לה הייא, כי היכא דמשלם צערא דההוא גברא!** [התחזקו ותנו לה מהר את הגט, כדי שיחלוף ממני מהר צער הגירושין].

**ואמר אב"י** עוד: **מנא אמינא** לה ד"גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא" — מדברי שמואל למדתי כן.

דההוא גברא דנתן גט לאשתו, ואמר להו לעדים בשעת מסירת הגט:

"**אי לא אתינא עד לסוף תלתין יומין, ליהוי גיטא!**"! והיינו, שהתנה את חלות הגירושין בכך, שלא יחזור לעיר זו עד לסוף יום השלשים מיום שיצא, ואם יחזור בתוך זמן זה יבטלו הגירושין<sup>(6)</sup>.

והלך משם, ו**אתא** [בא לעירו] לקראת סוף הזמן האמור. והגיע עד העיר, אלא שלא היה יכול להכנס לתוכה, משום דפסקיה **מברא** [מעבר המים הפסיקו, שהיתה המעבורת מעברו השני של הנהר ולא היה יכול לעבור].

**אמר** להו ממקומו שמעבר לנהר, לאנשי העיר:

**חזו דאתאי, חזו דאתאי** [ראו שבאתי, ראו שבאתי]! ונתכוין לומר בזה: מאחר שבאתי אין הגירושין חלין, שהרי תנאי היה בגירושין שיחולו רק "אם לא באתי", והרי באתי ולא נתקיים התנאי.

אינו מבוטל, אם כן לכאורה אין צריך לומר שרב יהודה סובר כרשב"ג, אלא משום שלא ביטלו בבית דין, דהיינו בפני שנים או שלשה.

והרשב"א כתב: "ותמיה לי, ואפילו תימא דלאו מילתא היא כי אותיבו קרא באודניכו מאי הוי, הא מצוי מבטל ליה באפי תרי או באפי בי תלתא כדרבי דאמר בטלו מבוטל; ושמא נאמר דרב יהודה בהא כרבן שמעון בן גמליאל סבירא ליה".

6. ראה ב"חידושים מכתב יד" האיך מהני תנאי זה, אף שלא כפל את תנאו לומר: ואי לא אתינא לא ליהוי גיטא".

היא, משום שהביטול דבר שבערוה הוא ואין דבר שבערוה פחות משנים [וראה תוספות לב א ד"ה ורבי].

ותירץ עוד שם, דרב יהודה סובר כרשב"ג דאמר לעיל לג א "בטלו שלא בפניו אינו מבוטל"; והיינו, שהיות והביטול שהוא עושה בפה לא נודע לשליח, והוא אינו יודע רק מהגילוי דעת, אם כן אין לנו לדון בגט זה אלא על גילוי דעתו אם הוא מועיל, אבל הביטול בפה אינו כלום.

ולכאורה לפי שיטת רש"י לעיל לג א ד"ה בטלו, שאם ביטלו שלא בבית דין לכולי עלמא

**ואמר שמואל: לא שמויה מתיא** [אין זו ביאה לעיר], כלומר: אף שבאונס לא בא לעיר, אין זה חשוב כאילו בא; ואם כן נתקיים התנאי שאמר: "אם לא באתי", וחלו הגירושין בסוף יום השלשים.

ומכאן למד אביי ש"גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא":

שהרי היות והוא אמר: "אי לא אתינא ליהוי גיטא", ולא הוסיף "מעכשיו", אין הגירושין חלים אלא משעת קיום התנאי, ועד אז עדיין יכול הוא לבטלם.<sup>(7)</sup>

ואם היה סובר שמואל "גילוי דעתא בגיטא מילתא היא", היה לו לומר: היות ואמר הבעל קודם שחלו הגירושין "חזו דאתאי חזו דאתאי", הרי גילה דעתו שאינו חפץ בגירושין, והיה לגירושין להתבטל; ובהכרח שסובר שמואל: "גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא".

**ורבא** אמר לך: אין משם ראייה, שהרי לא היה שם גילוי דעת לביטול הגירושין. כי **אטו התם** — במה שאמר "חזו דאתאי" — וכי **לכטולי גיטא בעיי**?! כלומר: וכי כוונתו היתה להפקיע את הגירושין על ידי שהוא מבטלם?

והלא **התם**, לקיומי **תנאיה קא בעי**, כלומר: רוצה הוא בביטול הגירושין מכח התנאי

שהתנה בתחילה, כי היות ובא עד הנהר, הרי הוא סבור שלא נתקיים התנאי ובטלו הגירושין מאליהן. ובאמת לא כן הוא, **דהא לא איקיים תנאיה** [כלומר, לא התקיים כאן הדבר המבטל את הגירושין, דהיינו הביאה].

מעשה **בההוא** גברא דנתן גט לארוסתו, **ואמר** לחו לעדים בשעת מסירתו:

הריני מגרש על מנת שאי לא נסיבנא עד סוף תלתין יומא, ליהוי גיטא [אם לא אשא את ארוסתי לאשה עד סוף שלשים יום, כי אז יחולו הגירושין]! אבל אם אשאנה לאשה בתוך הזמן הזה, אין זה גט!

**כי מטו תלתין יומי** [כאשר הגיע יום השלשים ועדיין לא עבר היום], שהוא הזמן הקבוע, שאם ינו נושאה ביום זה מתקיים הגט, **אמר לחו** המגרש:

**הא טרחנא** [הרי טורח אני] בצרכי החופה, ואנוס אני מלישאנה.

ומבאר הגמרא, שודאי חלו הגירושין, כי **למאי ניהוש לה** לומר: שלא יהיו הגירושין חלין?!

**אי משום אונסא**, דקיימא לן בכל התורה "אונס רחמנא פטריה", ואף גירושין שנתקיימו על ידי תנאי שנתקיים באונס — אינם גירושין; זה אינו, שהרי קיימא לן:

7. מצינו שני אופנים בתנאים:

האחד: כשאומר: "אם יתקיים תנאי פלוני יחול המעשה".

ובאופן זה, אין המעשה חל אלא רק משעת קיום התנאי ואילך, ובאופן זה איירי כאן, ולכן כל זמן שלא נתקיים התנאי, עדיין יכול הוא

לחזור בו.

השני: "אם יתקיים התנאי, יחול המעשה מעכשיו", וכשמתקיים התנאי חל המעשה למפרע משעת עשייתו, ובאופן זה, אינו יכול לחזור בו ולבטל את המעשה אף קודם שיתקיים התנאי.

אין טענת אונס בניטין.<sup>(8)</sup>

ואי משום שטען ואמר: הרי לא נתקיים התנאי כי "הא טרחנא", ויש בזה גלויי דעתא שרוצה הוא בביטול הגירושין שעדיין לא חלו עד לסוף שלשים יום –

הלוא דבר זה בפלוגתא דאביי ורבא הוא שנוי! ולאביי גילויי דעתא בגיטא, לאו מילתא הוא! והלכתא כוותיה דאביי כמבואר לקמן<sup>(9)</sup>.

מעשה בההוא גברא דנתן גט לארוסתו, ואמר להו לעדים: אי לא נסיבנא לה עד לסוף ריש ירחא [ראש חודש] דאדר, ליהוי גיטא [אם לא אשאנה עד סוף ראש חודש אדר, יחולו הגירושין], ואם אשאנה עד זמן זה, לא יהא גט.

כי מטא ריש ירחא דאדר [כאשר הגיע ראש חודש אדר], ועדיין לא נשאה לאשה, אמר להו:

אנא, הרי לריש ירחא דניסן אמרי [הרי ראש חודש ניסן אמרת! כלומר: לכן לא נשאתיה, כי חשבתי שהתניתי ראש חודש ניסן ולא אדר.<sup>(10)</sup>

ומבאר הגמרא, שאף במעשה זה ודאי חלו הגירושין בסוף היום, כי למאי ניהוש לה!?

אי משום שמחמת טעות לא נשאה, כי סבר שהזמן מסתיים בראש חודש ניסן, ונמצא שנתקיים תנאו מחמת אונס – הרי קיימא לן: אין טענת אונס בניטין!<sup>(11)</sup> ומאחר וסוף סוף נתקיים התנאי, חלים הגירושין.

ואי משום גלויי דעתא, שבעצם טענתו שיש לגירושין להתבטל, הרי הוא מגלה דעתו שאינו חפץ בהם – הא בפלוגתא דאביי ורבא תליא, והרי הלכה כאביי.

שלש מחלוקות נאמרו בסוגיין:

א. מחלוקת רב נחמן ורב ששת [לעיל לב ב]: בפני כמה מבטל הבעל את הגט קודם תקנת

10. וצריך לומר, שאמר זאת קודם שנשלם יום ראש חודש אדר, שהרי לאחר מכן כבר נתגרשה, ומה יועיל גילוי דעתו!?

וכן צריך לומר, דעתה [לאחר שנתבררה לו טעותו] כבר אין סיפק בידו לישאנה, שאם לא כן, אינו אנוס בקיום התנאי.

11. ויש לעיין, הרי אף אם "יש אונס בניטין", מכל מקום מהיכי תיתי להאמינו על כך שטעה!?

ואפשר, דמאחר וטוען כן קודם שהגיע זמן הגירושין [יעוין בהערה 10], נאמן לומר שטעה משום מיגו, שהרי בידו לבטל את הגט. ואף שכתבו התוספות לעיל יד א ב"ה ולא, שאף על ידי מיגו אינו נאמן לומר "טעיתי",

8. מעיקר הדין כל שנתקיים התנאי באונס, הרי המעשה בטל, וכן הוא הדין באמת בתנאי שנעשה בקנייני מומן. ודוקא בניטין תקנו שיחשב כמו שנתקיים התנאי, ולא יהיה בזה טענת אונס, ומשום תקנת צנועות ופרוצות כמבואר בכתובות ג א.

9. ביארו התוספות, שלשון הגמרא התולה דבר זה במחלוקת אביי ורבא, היינו לפי סברתו של אביי, שמחשיב מקרה כעין זה ל"גילוי דעת", כמבואר לעיל. אבל לקושטא דמילתא, אף רבא מודה במקרה זה שאין הגירושין בטלים, שהרי לדעתו אין בזה משום גילוי דעת כלל, משום שמחמת התנאי הוא רוצה שיתבטלו הגירושין.

והלכתא כנחמני [אביי]: (1) שגילוי דעתא ד-ב ב-ב  
בגיטא, לאו מילתא היא! (2)

### מתניתין:

בנוסח תורף הגט צריך לכתוב את שם האיש והאשה, ואת שם עירם. ולעתים יש לבעל ולאשה שני שמות, בשם אחד היו נקראים במקום מגוריהם הראשון, ולאחר זמן כש עקרו למדינת הים, שינו את שמותיהם. ומשנתנו עוסקת באופן שחזרה האשה למקומה הראשון, ושלח לה הבעל גט ממקומו שבמדינת הים.

**בראשונה**, היה הסופר **משנה** את שמו של הבעל, ואת **שמה** של האשה.

כלומר: היה כותב בגט את שמותיהם החדשים שבהם הם מכונים במקום מגורי

רבן גמליאל הזקן, אם בפני שנים או בפני שלשה.

ב. מחלוקת רב נחמן עם רבי אבא ורבי יאשיה [לעיל לג ב]: האם הלכה כרבי בשתי המחלוקות שנחלק עם רבן שמעון בן גמליאל [בדין "בטלו מבוטל", ובדין "ביטול זה שלא בפני זה"], או שהלכה כרבי רק באחת מהן.

ג. מחלוקת אביי ורבא [כאן]: האם גילוי דעתא בגיטא, מילתא היא, או לא.

והגמרא פוסקת הלכה בכל אלו.

**והלכתא כנחמן**, שקודם התקנה היה מבטלו בפני שנים בלבד!

**והלכתא כנחמן**: דהלכה כרבי בשתייהן, גם במאי דקאמר: "בטלו מבוטל", וגם במאי דקאמר: "יכול לבטל זה שלא בפני זה" (12)

1. אביי מכונה בשם נחמני, משום שהיה יתום, ונתגדל בביתו של רבה בר נחמני שלימדו תורה, והיה רבה מכנהו על שם אביו "נחמני". רש"י.

ובערוך ערך "אביי", כתב בשם הגאונים, דנחמני היה שמו, והיה בן אחיו של רבה ותלמידו, ולא רצה רבה בר נחמני לקרותו בשמו, משום כבוד אביו, ולכך קראו "אביי" שהוא מלשון "אבי".

עוד דרשו בזה, ד"אביי" הוא ראשי תיבות של "אשר בך ירוחם יתום", ורימו על כך שיתום היה.

2. וזו היא אחת מן המחלוקות שבין אביי לרבא, המרומזות בסימני"ע"ל "קג"ם, שנפסקה בהן הלכה כאביי.

אפשר דמיגו של "בידו" עדיף; ויעויין עוד בבבא בתרא קעה א בתוספות ד"ה חזר, "אילת השחר".

12. והקשה רבי עקיבא איגר, למה צריכה הגמרא לומר דהלכה כרב נחמן בזה? והלא ממה דקאמר: הלכה כרב נחמן דמבטלו בפני שנים, כבר שמעינן דבטלו מבוטל. שאם לא כן, אין שום נפקא מינה ממה שאמר רב נחמן: מבטלו בפני שנים [קודם התקנה]! שהרי בין כך לאחר התקנה אינו מבוטל, עד שיבטלנו בפני השליח.

ותירץ, דאי לא אמר להדיא דהלכתא ד"בטלו מבוטל", היינו אומרים שלא הוכרעה ההלכה בזה. ואכתי ספק הוא אם מבוטל או לא. ועל זה קאמר רב נחמן, דאף בפני שנים ספק הוא. ולכך איצטריך לאשמועינן, דהלכה ברורה היא אף בזה, דאם בטלו מבוטל.